

SZ. KOVÁCS ÉVA

Az ellenség dezinformálása,

avagy egy állambiztonsági kompromittálási akció az 1950-es évekből

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában az egykori hírszerző szervek által keletkeztetett iratok között található az alábbiakban közölt dokumentum,¹ amely egy tipikusnak tekinthető állambiztonsági kompromittálási akcióról tudósít. Az irat K-1442/1 jelzetű kutató dossziében található; ez az úgynevezett személyi ügydossziék csoportjába tartozik.² Az ilyen típusú dossziékat a hírszerzés olyan személyekre „nyitotta”, akiknek felkutatásához valamely hírszerzési operatív érdek (például lejáratás, hazacsalogatás, beszerzés) fűződött, így a bennük található iratok nagy része is operatív jellegű anyag.³

Egy sikeres hírszerzési akció végrehajtása érdekében az egykori hírszerző szervek a más állambiztonsági egységeknél keletkezett dokumentumokat is felhasználták. Így kerülhettek vizsgálati anyagok vagy esetleg hálózati iratok az egyes hírszerzési kutatódossziékba. Az ilyen dossziékban szereplő célszemélyeket általában fedőnéven emlegették, ugyanis fedőnevük nemcsak az ügynököknek,⁴ hanem a célszemélyeknek, de bizonyos esetekben a hírszerzés hivatásos tisztjeinek is volt.

¹ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: ÁBTL) 3. 2. A III/I. Csoportfőnökség és jogelődei által kezelt dossziék elnevezésű fond.

² ÁBTL 3. 2. 4. K-1442/1 „Kemény Rezső” ügye.

³ Operatív anyag: a hatékony végrehajtásra irányuló műveleti terv. – Itt szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy az operatív dossziék egy csoportját képezték az úgynevezett körözési dossziék, K-nyitójelzettel, viszont irattározásuk után ezek O-jelzettel kaptak, s ma a Történeti Levéltár fond- és állagjegyzékében is az operatív dossziék között található. Tehát semmiképpen nem szabad összekeverni a hírszerzési K-jelzetű kutatódossziékkal.

⁴ Ügynök: olyan hálózati személy, akit terhelő vagy kompromittáló adatok alapján szerveztek be, illetve anyagi érdekeltség alapján vett részt a titkos együttműködésben. Általánosságban minden hálózati személy elnevezése.

A III/I. Csoportfőnökség és jogelődei hírszerző tevékenységet hazai⁵ és külföldi bázison,⁶ sőt harmadik országban⁷ is folytattak. Az „idegen bázison” történő hírszerzés egyik feladata az – úgymond – ellenséges emigráns személyek és szervezetek megfigyelése, ellenséges tevékenységük megakadályozása volt. E célt szolgálta a kompromittálás, a leválasztás és a bomlasztás mint állambiztonsági módszer. Egy ilyen akció előkészítésével, valamint a végrehajtás különböző fázisainak megtervezésével ismerkedhetünk meg az alábbiakban közölt forrásban. Ezt az operatív műveletet azonban nemcsak megtervezték. A washingtoni rezidentúra⁸ – amint egyértelműen kiderül a budapesti központnak írt jelentéséből – végre is hajtotta: „Az elvtársak helyesen oldották meg »Kemény Rezső« kompromittálását. Egyetértünk azokkal a módosításokkal, melyeket az ügy végrehajtásakor eszközöltek. A fentiekből kifolyólag további táviratküldésre szükség nincs.”⁹

A közzétett dokumentum nemcsak tartalmában, hanem szerkezeti felépítésében is tipikusnak tekinthető. Vagyis megtalálható benne a feladat meghatározása: jelen esetben a kompromittálási akció és annak célja; a célszemély megnevezése; életrajzi adatainak összegyűjtése; a kompromittálás alapját képező adat megjelölése (aktív emigrációs tevékenység: világi és egyházi egyaránt); a tényleges végrehajtási terv egyes részegységeinek felsorolása; valamint a feladathoz kapcsolódó egyéb állambiztonsági módszerek megjelölése (fiktív levél elkészítése, a legenda¹⁰ kidolgozása).

De ki is volt „Kemény Rezső”, s vajon milyen állambiztonsági operatív érdek fűződött a felkutatásához és kompromittálásához? Egy olyan prominens emigráns személy, aki egyaránt jelentős szerepet játszott a politikai és egyházi emigrációban: Közi-Horváth József¹¹ római katolikus pap, 1939-ben az Egyesült Keresztény Párt programjával megválasztott parlamenti képviselő. Ő 1944 őszén csatlakozott az ekkor alakult Ke-

⁵ Lásd például ÁBTL 3. 2. 6. 8-69/I „Világosság” belső rezidentúra dosszié.

⁶ Lásd például ÁBTL 3. 2. 5. 0-8-073/1 Az amerikai magyar emigráció ügye.

⁷ Harmadik ország: egy közbeeső ország területének vagy lehetőségeinek igénybevétele, felhasználása a konspirált hírszerzési feladatok ellátására. Lásd például ÁBTL 3. 2. 6. 0-8-047 Rio de Janeiro-i operatív levelezési dosszié. Ezt a dossziét a III/I. Csoportfőnökség 1-A alosztálya nyitotta, amelynek feladata az USA, az NSZK, valamint az Anglia elleni hírszerzés volt. De Brazíliában is elsődlegesen az USA politikai és katonai jelenlétére voltak kíváncsiak.

⁸ Rezidentúra: állambiztonsági tisztékből vagy a hálózat tagjaiból álló, meghatározott állambiztonsági feladatok ellátására felkészített, konspirált szervezeti forma.

⁹ ÁBTL 3. 2. 6. OL-8-011 Washingtoni rezidentúra operatív levelezési dosszié, 29. lap.

¹⁰ Legenda: hihető és ellenőrizhető magyarázat egy operatív intézkedés vagy kombináció legalizálására.

¹¹ Agyagos (ma Agyagosszergény), 1903. szeptember 25. – Oberhaching, 1988. május 26.

resztény Demokrata Néppárthoz, 1945-ben a Demokrata Néppárthoz; utóbb az 1950-ben New York-ban alakult Közép-európai Kereszténydemokrata Unió¹² elnöke lett, valamint vezető szerepet vállalt a magyar emigráció csúcsszerveinek tekintett Magyar Nemzeti Bizottmány Végrehajtó Bizottságában.¹³ Ott elsődlegesen belügyi és menekültügyi kérdésekkel foglalkozott, egységbe próbálta szervezni a Nyugatra menekült kelet-európai papságot, járta a menekülttáborokat, összekötő szerepet vállalt a tengerentúli és a kontinens emigráns szervezetei között, s a világ különböző tájain megjelent írásaiban (például a Mindszenty-perről írt francia nyelvű munkájában)¹⁴ élesen bírálta a magyarországi kommunista rendszert. Az egykori állambiztonsági szerveknek a fentiekben felsoroltak közül egy ok is elég lett volna ahhoz, hogy mint jelentős emigráns vezető ellen lejárattási akciót indítsanak, s ezzel mint vezető személyiséget lehetetlenné tegyék, zavart keltsenek az emigráció soraiban, vagyis a vezéregyéniség „leválasztásával” az adott szervezetet szétzüllesszék, s így „bomlasztást” hajtsanak végre.¹⁵ Egyébként a hírszerzés jó érzékkel választotta ki a lejárattáshoz a magyar emigráció egyes vezetői közötti ellentétet, s magát az akció sikerét is erre alapozta.

A fentiekben már említettük, hogy az akciót sikeresen végrehajtották, de kérdés: vajon eredményre vezetett-e, vagyis „az imperialista elhárító szervek dezinformálásának” eredményképpen az Egyesült Államok elhárítása tett-e intézkedéseket Közi-Horváth Józseffel szemben? A válasz erre egyértelmű nem – időközben ugyanis Közi-Horváth már elhagyta az USA-t. Ezért, azaz hogy elérje célját, a hírszerzés újabb kompromittálás akciót tervezett ellene, ennek célja azonban már nem a lejárattás, hanem a „hazacsalogatás” volt. Ezen akció ismertetése azonban már egy másik dolgozat témája lenne.

„Kemény Rezső” ügyét a hírszerzés 1962-ben lezárta: eszerint „Közi-Horváth személyével, mint a reakciós magyar emigráció egyik vezető-

¹² A kereszténydemokrata emigrációra lásd Kovács K. Zoltán: Magyar kereszténydemokraták az emigrációban. In: BABÓTHY Ferenc és mások: *Félbemaradt reformkor, 1935–1949. Törekvések Magyarország keresztény humanista megújítására, a haza és a szegénység szolgálatában*. Püski Kiadó, Budapest, 2006. 259–287.

¹³ A Magyar Nemzeti Bizottmány 1949. július 21-én alakult az Egyesült Államokban. Életre hívói elsődlegesen az úgynevezett 47-es politikai emigránsok közül kerültek ki, akik a Bizottmányt az emigráció csúcsszerveinek tekintették. Szervezeti felépítésével, az úgynevezett bizottságok felállításával pedig azt akarták hangsúlyozni, hogy a Bizottmányt lényegében emigrációs magyar kormánynak tekintik. (ÁBTL 4. 1. A-2127/17 Magyar Nemzeti Bizottmány; ÁBTL 3. 2. 5. O-8-001/1, ÁBTL 3. 2. 5. O-8-001/2 „Farkasok”, Magyar Nemzeti Bizottmány.)

¹⁴ *La vérité sur le Cardinal Mindszenty. Héros et Martyr*. Brüsszel, 1949.

¹⁵ Bomlasztás: az ellenséges tevékenység büntetőeljárásán kívüli megszakításának állambiztonsági módszere. Részintézkedéseivel tartozik: a lejárattás, a befolyásolás, az elszigetelés és a leválasztás.

jével kompromittálás céljából foglalkoztunk. Nevezett ellen a jövőben nincs szándékunk akciót végrehajtani. Ügyében keletkező újabb anyagokat az OD-1496 sz. objektum dossziéban¹⁶ gyűjtjük, illetve tartjuk nyilván. A fentiek alapján kérem Közi-Horváth József 110-31425/52. sz. személyi dossziéjának irattárba helyezését engedélyezni.”¹⁷

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos!

II/7. alosztály

Tárgy: „Kemény Rezső” kompromittálása

Javaslat

Budapest, 1955. május 30.

A nyugaton lévő fasiszta¹⁸ emigráns szervezetek között végzendő bomlasztó munka keretében tervbe vettük néhány ismertebb emigráns vezető kompromittálását. A kompromittálandó személyek közé tartozik „Kemény Rezső” volt országgyűlési képviselő.

„Kemény Rezső” szül: 1903, Agyagos, magyar nemzetiségű, hontalan állampolgár. Teológiai tanulmányait Budapesten végezte. Felszentelése után néhány hónapig segédlelkészként működött, utána a győri püspökséghez került szertartói minőségben. Tagja volt Győr város törvényhatóságának. Győr megyében megalakította a Keresztény Szocialista Szervezetet. Az 1931-es választások alkalmával fellépett a győri választói listán a Keresztény Szocialista Párt programjával, azonban megbukott.

A későbbiek során Serédi [Jusztinián] kinevezte őt a budai Szt. Imre kollégium prefektusának. Ott rövid idő alatt nagy népszerűsége tett szert, és magához ragadta a Szt. Imre ifjúsági mozgalom vezetését és irányítását, amiért sok összetűzése volt a mozgalmat addig irányító cisztercitákkal. 1935-ben az Actio Catholica országos titkára lett. Bécsben, Salzburgban, Rómában és Párizsban szociális kongresszuson vett részt.

Több jobboldali keresztény egyesületnek elnöke és igazgatósági tagja volt, 1935 végén a győriek kívánságára a Keresztény Szocialista Párt hi-

¹⁶ Ilyen nyitószámú objektum-dosszié jelenleg nincs a Történeti Levéltár tulajdonában. Viszont az objektum-dossziék nyilvántartókönyve (OD-napló) szerint a dossziét 1958-ban nyitották Magyar Bizottság címmel, azonban irattározásra nem került. Így további sorsa is ismeretlen.

¹⁷ ÁBTL 3. 2. 4. K-1442/1 Közi-Horváth József ügye, 158.

¹⁸ Fasiszta jelzőt az állambiztonság ebben az időszakban még minden ellenséges emigráns általános jelzőjeként alkalmazta.

vatalos jelöltje lett, és nagy szótöbbséggel meg is választották. A parlamentben eleinte szociális ügyekkel foglalkozott A leghírhedtebb háborús uszítók közé tartozott,¹⁹ beszédeiben a Szovjetuniót állandóan rágalmazta.

„Kemény Rezső” 1946-ban kiszökött az országból,²⁰ akkor Mindszentytől azt a megbízást kapta, hogy felügyeletet gyakoroljon minden kint élő katolikus pap és katolikus politikus felett. 1949 márciusában „Kemény Rezső” Innsbruckban, Salzburgban járt, ahol emigráns vezetőkkel folytatott tárgyalásokat. Felkereste a magyar táborokat és azok lakói előtt uszító beszédeket mondott. A „Hungária”²¹ elnevezésű fasiszta emigráns lapban több uszító cikket írt, melyben a Szovjetuniót és a népi demokráciát támadta. Cikkeiben kifejti a régi Magyarország visszaállítására irányuló törekvéseit. Arról ír, hogy a „leszámolás idejének be kellett következnie”.

„Kemény Rezső” 1948-ban általunk ismeretlen úton egy levelet juttatott el Magyarországra, amelyben leírja, hogy a „Magyar Nemzeti Bizottmány”-nak nincs kint nagy becsülete, bár egyetlen magyar szerv, mellyel Amerikában szóba állnak. Ezért volt kénytelen ő is belépni és kultuszminiszterséget vállalni. Ír arról, hogy semmi egység nincs az ottani vezetőségben, és ahány ember, annyiféle az elképzelésük a jövőt illetően. Végül felhívja a figyelmet, hogy csak az menjen ki Nyugatra, akinek feltétlenül szükséges, mert a helyzet kint szomorú. A levél tartalma „T” ellenőrzés keresztül jutott tudomásunkra.²² 1948. XII. 10-én egy

¹⁹ Orbán Sándor *A magyar katolikus egyházi reakció a Szovjetunió elleni háború támogatói sorában* című, forrásunk keletkezése előtt két évvel megjelent írásában (*Századok*, 1953/1. 108–141.) Közi-Horváth két, 1941. novemberi képviselőházi felszólalását hozta fel példának. Orbán idézetein kívül az elsőkben (november 12-én) többek között az szerepelt: „... itt nem lesz még egyszer őszirózsás forradalom és nem lesz kommunizmus”. Egy héttel később a „zsidó liberalizmusról”, a „tengely győzelmes harcairól” értekezett, illetve arról: a háború után „megindul majd Kelet felé is egy nagytérgyádkodás”. (*Az 1939. évi június 10-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*. Athenaeum, Budapest, 1941. 11. k. 106, 371, 372, 373.) Arra viszont még utalás sem szerepel a *Javaslatban*, hogy *például* 1944. márciusában 22-én ugyancsak a képviselőházban tiltakozott az ország német megszállása ellen, november 2-án elítélte a zsidók deportálását. Érdekes módon szintén kimaradt a bolszevizmusról (stb.) szóló, *Korunk legnagyobb veszedelme* című, először 1936-ban megjelent, 1945-ben pedig betiltott könyve.

²⁰ Ez az információ Mindszenty József 1948. december 27-én keletkezett vallomásából származik (ÁBTL 3. 1. 9. V-700/1 Mindszenty-per 16.). Valószínűleg azonban 1946-ban csak külföldre utazott, és véglegesen a második nagy emigrációs hullámmal, az úgynevezett '47-es emigrációval hagyta el az országot, vélhetőleg 1947 őszén.

²¹ Münchenben megjelenő emigráns lap, amelyet a kiadók kezdetben a „hontalan magyarok”, később a „nemzeti emigráció” újságjának neveztek. Az első száma 1948 szeptemberében, az utolsó 1956 februárjában jelent meg.

²² 1956 előtt a levélellenőrzést hívták T-ellenőrzésnek. Mivel a forradalom idején nagyon sok állambizton-sági adat került nyilvánosságra, ezért elnevezése a későbbiekben K-ellenőrzés lett.

levelet adtak fel Győrben Kovács László budapesti lakos címére. Feladó nem volt feltüntetve.²³ Ebben a levélben foglaltatik benne a fenti szöveg megjelölve, hogy „Kemény Rezső” írta Nyugatról.

„Kemény Rezső” 1951 decemberében Münchenben járt, ahol beszédet mondott. Beszédében hangoztatta, hogy a magyar emigránsok amerikai részről a közeljövőben hatalmas segítségre számíthatnak.

„Kemény Rezső” 1952. március 27-én levelet írt Horányi Tibor²⁴ disszidált jobboldali politikusnak. Az eredeti kéziratos levél megtalálható „Nyírségi” fedőnevű ügynök munkadossziéjában.²⁵ A levélből kitűnik „Kemény Rezső” és Varga Béla²⁶ „NB” elnök közötti éles ellentét. Az ellentét abból keletkezett, hogy „Kemény Rezső” akarata ellenére Apponyi György²⁷ lett a „MNB” belgiumi megbízottja. „Kemény Rezső” a belgiumi „Magyar Keresztény Népmozgalom” vezetőjét²⁸ akarta a „MNB” belgiumi megbízottjának kineveztetni. Ebben az időben „Kemény Rezső” és Varga Béla között az ellentét olyan éles volt, hogy leveleikben fenyegették egymást. A köztük levő ellentét az emigránsok nagy része előtt ismeretes volt.

²³ A levél (feltételezhetően) szövegű másolata a K-1442/1 sz. dosszié 156. sz. borítékában megtalálható.

²⁴ Horányi Tibor (1911. július 5. – 1988. április 24.) kiscsapatparti politikus, a Magyar Nemzeti Bizottmány New York-i irodájának menekültügyi referense, a Magyar Keresztény Népmozgalom és (1949-ben) a Katolikus Szemle alapítója. A New York-i St. John Egyetemen a „Szovjetunió történelmének tanára” volt. (Vö. BORBÁNDI Gyula: *A magyar emigráns irodalom lexikona*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1992.)

²⁵ Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában nem található „Nyírségi” fedőnéven munkadosszié, így a fentiekben emlegetett eredeti kéziratos levél sem, viszont a K-1442/1 sz. dossziében szerepel a levél gépirásos (feltételezhetően azonos szövegű) változata. ÁBTL 3. 2. 4. K-1442/1 27–30.

²⁶ Varga Béla (Börcs, 1903. február 18. – Budapest, 1995. október 13.) 1922 és 1926 között a veszprémi r. k. hittudományi főiskolán tanult, 1926-ban szentelték pappá, majd több helyen káplánkodott. 1929 és 1947 között Balatonbogláron plébános. Teleki Pál felkérésére ő foglalkozott a lengyel menekültek ügyével. A kiscsapatpart alapító tagja, 1939–1944 között e párt színeiben volt országgyűlési képviselő. 1944-től kanonok. A német megszállás után vidékre ment, majd 1944 novemberétől Budapesten bujkált. 1945 januárjában a szovjetek letartóztatták, halálra ítélték, majd szabadon engedték. 1945 és 1947 között nemzetgyűlési képviselő, 1946. február 8-tól a Nemzetgyűlés elnöke. 1947-ben Svájcba, majd az Egyesült Államokba távozott. A Magyar Nemzeti Bizottmány elnöke. 1991. július 2-án tért végleg haza, Balatonbogláron, majd Budapesten élt 1995. október 13-án bekövetkezett haláláig. (Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában a K-1382/1, K-1382/2 Dr. Varga Béla jelzet alatt található meg a dossziéja.)

²⁷ Apponyi György (Eberhard, 1898. június 30. – Saarbrücken, 1970. augusztus 7.) a Magyar Nemzeti Bizottmány tagja, belgiumi diplomáciai képviselője. „Egy 1950-es kimutatás szerint a Bizottmány 21 országban létesített diplomáciai képviselőlet. Ezek élén az esetek túlnyomó többségében volt követek és külügyi főtisztviselők álltak.” Lásd BORBÁNDI Gyula: *A magyar emigráció életrajza*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1989. I. k. 161.

²⁸ Kovács Gyula mérnök a belgiumi Actio Catholica elnöke volt. A Magyar Keresztény Népmozgalom a Közi-Horváth által alapított Keresztény Népmozgalom és az emigráns Demokrata Néppárt egyesülésével jött létre 1951-ben.

„Kemény Rezső” jelenleg a „Magyar Nemzeti Bizottmány” Belügyi Bizottságának elnöke és a „Szabad Európa Bizottság”²⁹ tanácsnak tagja. Szovjetunió és népi demokrácia ellenes cikkei jelennek meg e külföldi fasiszta magyar nyelvű lapokban.

Tervbe vettük „Kemény Rezső” olyan formában történő kompromitálását, hogy az ellenséges elhárítás felé azt a látszatot keltsük, hogy nevezett a Magyar Népköztársaság hírszerző szerveivel áll kapcsolatban. Ennek a feladatnak a végrehajtásához kombinációt³⁰ dolgoztunk ki, mely az alábbi intézkedéseket tartalmazza:

1./ A washingtoni rezidentúrának futárpostán részletes eligazítást küldünk, melyből kitűnik, hogy „Kemény Rezső” ügyével kapcsolatban milyen intézkedéseket fogunk foganatosítani, és ennek megfelelően hogyan járjanak el.

2./ Szükséges egy közömbös szövegű levél elkészítése, melynek sorai közé titkosírású szöveget helyezünk el. A titkosírású szövegből az fog kitűnni, hogy „Kemény Rezső” velünk áll kapcsolatban.

A levelet a BM IX.³¹ osztályával fogjuk elkészíttetni, hogy az átvilágítás esetén ne legyen olvasható, csupán az látsszon, hogy a szöveg között titkosírás van. Olyan titkosírást kell kiválasztani, amit ha az elhárítás megfejt, ne lehessen továbbítani. Erre azért van szükség, mert amennyiben olyan titkosírással készülne a levél, amelyet az elhárítás az elolvasás után nevezett részére továbbítani tud, a tervezett akció megíúsulhat.

A fedőszöveget gépírással kell elkészíteni az alábbi szöveggel:

Kedves Barátom!

Hosszú hallgatás után ismét felkereslek soraimmal. A napi élet forgatagában annyi probléma fordul elő, ami elveszi időnket attól, hogy baráti kapcsolatainkat ápoljuk. Hiszen ezt tudod Te is. A társaságodban eltöltött órák mind megannyi kedves emlék, örökké megmaradnak

²⁹ A Szabad Európa Bizottságot amerikai magánszemélyek alapították 1949. június 1-jén; célja a kommunista berendezkedésű országok emigráns politikusainak, valamint az általuk vezetett intézmények munkájának támogatása. A Szabad Európa Bizottság legjelentősebb intézménye a Szabad Európa Rádió volt.

³⁰ Kombináció: tervszerű operatív intézkedések egyidejű vagy sorozatos alkalmazása egy minőségileg új operatív helyzet elérése céljából. A kombinációban egy vagy több titkos nyomozati (operatív) eszközt alkalmaztak, hogy egymás határfokát növeljék.

³¹ A BM IX. osztálya operatív technikával, rádió-elhárítással foglalkozott 1956 előtt. Operatív technikának nevezik azoknak a fizikai, kémiai eszközöknek és módszereknek az összességét, amelyekkel az állambiztonsági és a bűnügyi szervek titkos nyomozati intézkedéseik során és azok felhasználásával információt szereztek.

számomra. Életünk küzdelemmel telített. Panaszkodásra nincs okunk, hiszen viszonylag jobb körülmények közt vészjeljük át a magyarság néhez óráit, mint otthon maradt véreink. Sokat imádkozom az Úrhoz, hogy mielőbb jöjjön el az idő, amikor újra együtt sétálgathatunk odahaza. Az utóbbi időben gyakran felkeresnek az itt élő magyarok tanácsokért. Néhez helyzetüket jó szóval és vigasztalással enyhítem.

Szerető barátod Tibor

A titkosírással írt szöveg a következő lenne: „Legutóbbi jelentését ezúton nyugtázom. Jelentése azonban kiegészítésre szorul. Meg kell állapítani, hogy H. Gusztáv³² legutóbbi útja alkalmával milyen megbízatásokat kapott az amerikaiaktól. Jelentse, hogy ki a NB jelenlegi bonni megbízottja. Jelentését személyesen fogjuk megbeszélni.”

3./ A rezidentúrának „Nyírségi” fedőnevű ügynökön keresztül az alábbiakat kell megállapítani:

a./ „Kemény Rezső” jelenlegi lakcímét.

b./ Ezen a címen előzőleg lakó személy nevét.

c./ „Kemény Rezső” milyen időpontban szokott hazatérni lakására.

A közeljövőben nem fog-e valahova elutazni.

4./ A megállapított lakáscímre címezzenek meg írógéppel egy USA-ban használatos levélborítékot, és ebbe helyezték el az általunk küldött levelet. Feladót nem kell feltüntetni.

Az így elkészített levél feladását a követség beosztottja, „Tokodi” fedőnevű titkos munkatárs³³ hajtsa végre. Ezen levél feladása mellett két-három másik hivatalos levelet is adjon fel. Erre azért van szükség, mert amennyiben az elhárítás őt a levél feladása közben lefényképezné és később felelősségre akarná vonatni, úgy be tudja bizonyítani, hogy hivatalos levelet adott fel. A levél tartalmáról és arról, hogy milyen célból lesz feladva, nem kell tájékoztatni „Tokodi”-t.

Alaposan ki kell őt oktatni a levélfeladás körülményeire vonatkozóan. A levél feladása előtt utazzon a város különböző pontjaira, és csak ezután adja fel a levelet, miután meggyőződött arról, hogy figyelik őt. Olyan látszatot kell teremteni, mintha utazása önellenőrzés lett volna, és a le-

³² Hennyey Gusztáv (1888. szeptember 25.–1977. június 17.) a Magyar Nemzeti Bizottmány tagja és nyugat-németországi képviselője.

³³ Titkos munkatárs: olyan hálózati személy, aki elvi, hazafias meggyőződésből vesz részt a titkos együttműködésben, a legbonyolultabb hálózati feladatok végrehajtására is alkalmas. Rezidensi feladatokat is elláthat, vagyis alkalmas arra, hogy az operatív tiszt irányítása és ellenőrzése mellett a hozzá kapcsolt néhány hálózati személy operatív feladatainak végrehajtását irányítsa.

velet azután adta fel, miután meggyőződött arról, „hogy nem figyelik őt”. Így lesz biztosítva, hogy a levél feladása után az elhárítás a postaszekrényt üríteni fogja, és megtalálják az általunk feladott levelet. A lehetőségekhez képest meg kell állapítani, hogy reagált-e a figyelés a levél feladására. E célból ki kell őt oktatni arra vonatkozóan is, hogy mi fog a postaszekrényrel történni, ahova a levelet feladta. Ennek érdekében olyan postaládát kell kiválasztani, amely téren vagy olyan más helyen van, amit messziről figyelemmel lehet kísérni. „Tokodi” a levél feladása után még kb. 2 órás mozgást végezzen, majd csak azután menjen be a követség épületébe.

A levél feladásának napján a rezidentúra küldjön a központnak egy táviratot az alábbi szöveggel: „K. Rezső ügyében a kért utasítást végrehajtottuk. További utasítást kérek”.

Erre a központ az alábbi szövegű választáviratot fogja küldeni: „K. Rezsővel a megbeszélést a legrövidebb idő alatt folytassák le. A kapott anyagokat ellenőrizték le.” Így azt a látszatot teremtjük az elhárítás előtt, hogy a titkosírású levél elkészítésére és feladására a rezidentúra futárpostán kapott utasítást és ezért nem észleltek előzményt.

5./ Miután ez a távirat megérkezett Washingtonba, „Tokodi” fedőnevű titkos munkatársat újabb feladattal kell megbízni. A feladatának minden részletére alaposan ki kell őt oktatni. Feladatául kell adni, hogy utazzon el New Yorkba hivatalos küldetéssel. A szükséges bejelentést az USA hatóságoknál el kell intézni. Utazása vonaton történjen. Miután New Yorkba ért, napközben intézze a követség hivatalos ügyeit. Mozgásában természetes legyen, kerüljön el minden feltűnést. A délutáni órákban keresse fel „Kemény Rezső” lakását abban az időpontban, amikor az már otthon szokott tartózkodni. Ebből a célból közölni kell vele „Kemény Rezső” lakáscímét. „Tokodi” az épületbe csak azután menjen be, miután meggyőződött arról, hogy figyelik őt. Amennyiben nem mentek utána az épületbe, úgy nem szükséges „Kemény Rezső” lakásába bemenni. Ebben az esetben néhány percet tartózkodjon az épületben, menjen el „Kemény Rezső” lakása előtt is. Tegyen úgy, mintha postaládát ürítene, mivel lehetséges, hogy a figyelés fennáll, csak „Tokodi” nem vette észre.

Amennyiben meggyőződött arról, hogy házon belül figyelik, csöngessen be „Kemény Rezső” lakásába. Magatartásával ne árulja el, hogy észrevetette a figyelést. Miután kijöttek a csengetésre, angolul köszönjön, és keresse azt a személyt, aki előzőleg lakott a lakásban. Miután „Tokodit” beengedték, vagy tárgyalásba kezdtek vele, érdeklődjön, hogy most ez a személy hol lakik, hogyan lehet oda eljutni, mikor költözött

el stb. A lakásban csak két-három percet kell benntartózkodni. „Tokodi” saját személyét ne fedje fel. Használjon a bemutatkozásnál fedőnevet. Amennyiben a rezidentúra a körülmények ismeretében jobb legendát tud kiválasztani a lakásra való bemenetre, úgy a jobb legendára kell „Tokodit” kioktatni.

Amennyiben „Tokodit” hatósági személyek igazoltatnák, és felelősségre vonnák, hogy mit keresett „Kemény Rezső” lakásában, úgy ugyanazt a legendát mondja el, amit a lakásban mondott. Hivatkozzon arra, hogy „Kemény Rezső” személyét eddig nem is ismerte. Abban az esetben, ha megkérdezik, miért kereste azt a személyt, aki „Kemény Rezső” előtt lakott a lakásban, úgy csupán annyit közöljön, hogy hivatalos ügyben akart vele beszélni. Mivel „Tokodinál” semmiféle anyag nincs, ha „Kemény Rezsőt” megkérdezik, az sem tud rá mást mondani, így bizonyítékok hiányában kénytelenek lesznek elengedni. Amennyiben nem igazoltatták, úgy a lakásból való kijövele után végezzen a városban 1–2 órás mozgást, majd utazzon haza. A követségre való visszajövele után részletesen be kell őt számoltatni, hogyan hajtotta végre feladatát.

6./ „Tokodi” visszaérkezése után a rezidentúra adjon fel táviratot a központ részére az alábbi szöveggel: „K. Rezsővel a megbeszélést lefolytattuk. Értékes anyagot adott. Jelenti, hogy H. Gusztáv megbízást kapott a Pentagonban, hogy az emigráció katonai törzseit állítsa össze. A NB bonni megbízottja dr. Balla Pál. Részletes ellenőrzött anyagot a következő postával terjesztem fel.”

7./ A központ a futárposta megérkezését követő nap az alábbi szöveggel táviratot fogja Washingtonnak küldeni: „K. Rezső anyagát megkaptuk. Az anyag felhasználható és ezért értékes. A jövőben hasonló konkrét feladatokkal kell megbízni.”

8./ Az akció időtartama alatt „Nyírségi” fedőnevű ügynökön keresztül szoros hálózati ellenőrzés alatt kell tartani „Kemény Rezsőt”. Ha „Nyírségi” ügynök olyan jelentést ad, hogy „Kemény Rezső” hatósági figyelmet vett észre, vagy elmondotta, hogy kihallgatták őt, akkor olyan szövegű táviratot kell küldeni, melyből az tűnik ki, hogy dekonspiráció történt. Pl. „K. Rezső zavaró körülményt jelentett. A további munkája akadályoztatva van.” A Központ erre az alábbi szövegű távirati utasítást fogja küldeni: „K. Rezsővel a kapcsolatot ideiglenesen meg kell szakítani. A zavaró körülmény okáról készítsenek jelentést, amit a következő postával kell felterjeszteni.” A két utóbbi távirat egyúttal igazolja a további intézkedések megszűnését is az USA hatóságok felé.

A rezidentúrának gondosan ügyelnie kell arra, hogy az akció időtartama a levél feladásától számítva két hétnél több időt ne vegyen igény-

be. Ellenkező esetben az ellenséges elhárításnak lehetősége nyílik a tények leellenőrzésére. Az akció végrehatása után részletes jelentést kell készíteni arról, hogy a kapott utasítást milyen módon hajtották végre és milyen tapasztalatokat szereztek. Ezen jelentést a következő futárpostával terjesszék fel

Bem János³⁴
áv. hadnagy

³⁴ Személyzeti anyaga megtalálható az ÁBTL 2. 8. 1. BM Központi Fogyték 418 Bem János jelzet alatt.